

Hideo Nakata

Japans nye mester i kolde, våde gys

“Hvem begyndte historien med? Den begynder aldrig rigtigt med nogen bestemt. Folk bliver nervøse, og rygterne tager fart.” Således lyder det i den skelsættende japanske horrorfilm *Ring* (*Ringu*, 1998) og atter en gang i efterfølgeren *Ring 2* (*Ringu 2*, 1999). Når det gælder nyere asiatisk horror, er der dog ingen tvivl om, hvor succeshistorien begynder – nemlig med instruktøren af samme to lavmælte gys, Hideo Nakata (f. 1961). I årene op til *Rings* overraskende og anselige succes var bevægelsen i ny asiatisk film en mere eller mindre velbevaret hemmelighed blandt publikum på filmfestivaler og diverse genrefilm-buffs verden over. Siden er der blevet drevet rovdrift på regionens genrefilm, med et utal af amerikanske genindspilninger som den sikre indikator for lukrativiteten.

Fra porno til spøgelseshistorier. Nakata har en længere karriere som instruktørasistent for Nikkatsu-studiets højest profilerede porno- og erotica-instruktør, Masura Konuma, bag sig, tilbage i 1980'erne. Det var dengang, da Japan endnu havde et egentligt studiesystem. I begyndelsen af 90'erne tog Nakata til London, fortrinsvis for at studere den socialrealistiske Free Cinema-bevægelses film fra 50'erne og 60'erne, men sidenhen også klassisk Hollywood.

Med en uvis karriere ventende i hjemlandet efter Nikkatsus fallit i 1993 blev Nakata lidt i England, hvor han påbegyndte en dokumentarfilm om den store, landflygtige instruktør Joseph Losey, der var offer

for McCarthyismen. *Joseph Losey: The Man With Four Names* (*Joseph Losey: Yottsuo no Na o Motsu Otoko*, 1998) var adskillige år undervejs, hvor Nakata mere eller mindre pendlede mellem England og Japan, hvorfra han fik finansieret sin portrætfilm ved forskellige instruktørjobs på bl.a. erotiske film.

Ghost Actress (*Joyû-re*, 1996) blev ligeledes lavet for at finansiere Losey-filmen, men dens uventede succes skulle vise sig skæbnesvanger for instruktøren. Den lavt budgetterede *Ghost Actress* foregår på et film-set, hvor et spøgelse begynder at materialisere sig på de daglige *rushes*. Både tematisk og visuelt indeholder den mange af de detaljer, der blev videreudviklet med *Ring*.

Seriøs forbandelse. Det kan hævdes, at bevægelsen væk fra 1990'ernes selvbevidste tungen-lige-i-munden-horror begyndte med Hideo Nakatas *Ring*, der peger lige frem mod Daniel Myrick og Eduardo Sánchez' kæmpehit *The Blair Witch Project* (USA, 1999), selv om Nakatas film først udkom året efter i Vesten. Men begge tager de udgangspunkt i teenagekulturens vandrehistorier og er markeret ved deres fravær af indforstået humor. I *Ring* drejer skrønen sig om en række unge, der dør. Hver gang sker det præcis en uge efter, at de har set fjernsyn sent om aftenen og modtaget en opringning om, at netop dét vil ske. Heldigvis for den kvindelige reporter, der opsnapper historien, er der én, som har været snarrådig nok til at optage det

Ring (Ringu, 1998)

dræbende program på bånd. En kort, kort lille sag, der mest af alt ligner en undergrunds-kunstvideo. Efterhånden som hun får afdækket sagen, får vi fragmenter af den ulykkelige historie om den clairvoyante Shizuko og hendes ligeledes forbandede datter, Sadako, der blev smidt i en brønd for 30 år siden (i 2'eren afsløres det, at hun har været levende gennem alle årene). Sadako er, forståeligt nok, blevet temmelig bitter af sin indespærring, og hendes sammentvungen telekinetiske energi har sat hende i stand til at dræbe på afstand med viljens kraft.

Det mest sensationelt effektfulde øjeblik indtræffer, da Sadako kommer op af brønden i videoen og med mærkværdige ryk bevæger sig helt hen til skærmen, for så at kravle ud af tv-apparatet og – med ét enkelt sindssygt stirrende øje tittende gennem sit lange, mørke, våde hår – skræmme livet af den sagesløse seer. Hvorfor det mest er tilfældige teenagere, som skal lide en

død i rædsel, står ikke helt klart, men som horrorfilm er flest, har *Ring* sin egen indre logik. Som med det afsluttende clou, hvor det afklares, at forbandelsen kun kan hæves ved, at man kopierer videoen og viser den til en anden, der således overtager forbandelsen.

Sort hår og lettere mørkt vand. Det er ikke svært at se attraktionen ved *Ring*. Den – og den efterfølgende sequel, *Ring 2* – insisterer stilfærdigt på at blive taget alvorligt og bringer publikum en snigende og befriende rædselsvækkende oplevelse uden på noget tidspunkt at bruge humor som buffer. At den i dag kan virke en anelse tam, vidner kun om det sædvanlige paradoks, der er horrorfilmens egen ubrydelige forbandelse: at de mange efterligninger effektivt eliminerer de fleste overraskelsesmomenter og andre effekter gennem tilvænning og udvanding.

Ring har utallige, åbenlyse referencer

til vestlige horrorfilm, men indskriver sig også i en lang tradition i japansk film. Den spektakulære gimmick "kvinden med det lange, sorte hår ned i øjnene" kan således spores tilbage til eksempelvis Masaki Kobayashis antologifilm *Kwaidan* (*Kaidan*, 1964). Figuren er en tilbagevendende arketype i japansk horror, og den stammer helt tilbage fra Noh- og Kabuki-teatret fra hhv. det 14. og det 17. århundrede (Hand).

Som den britiske horrorfilm-aficionado Mark Kermode har påpeget, så er der en markant forskel på den måde, hvorpå vi i den vestlige verden opfatter spøgelsers, og så den mere 'holistiske' asiatiske anskuelse af ånderverdenen. For japanerne er det mere almindeligt accepteret end hos et vestligt publikum, at ånderne går blandt de levende, samt at disse gespenster oftest forekommer i forbindelse med vand.

Og vand bliver der ikke sparet på hos Nakata. Både i *Dark Water* (*Honogurai mizu no soko kara*, 2002 – direkte oversat "Fra bunden af lettere mørkt vand") – og i puslespil-thrilleren *Chaos* (*Kaosu*, 2000) flyder vandet fra alle mulige og umulige vinkler. Og så er der selvfølgelig Sadako, der hjem søger de uheldige fra bunden af sin våde grav og altid ledsages af rigelige mængder af vand.

Både den første *Ring* og *Dark Water* er i øvrigt filmatiseringer af den populære horror-forfatter Kôji Suzuki – ofte kaldet den japanske Stephen King – og *Ring* blev faktisk allerede filmatiseret for tv i 1995. *Dark Water* er en dystert, regnvåd affære om en nylig skilt mor og hendes lille datter, der terroriseres af både eksmanden og spøgelseset af en lille pige, som engang boede i lejligheden ovenpå. *Chaos* er en labyrintisk og næsten lige så regnvåd noir-thriller om en kidnapning, der går galt. Den er akronologisk uden nogen markering af de forskellige tidsspring, og intet viser sig at

være som det umiddelbart synes. Begge film er fascinerende og gennemførte helt frem til de uforløste og utilfredsstillende slutninger, selv om denne anke muligvis kan føres tilbage til beskuerens etnicitet (jf. Kermode).

Ringen slutes. Trods Nakatas udtalte uvilje mod at blive sat i bås som horrorinstruktør, er der ikke meget, der tyder på, at han kan undslippe sit stigma. Dette understreges ikke mindst af den relativt pæne succes, de amerikanske remakes har haft, samt af hans egen gryende Hollywood-karriere. Indtil videre er det kun blevet til en alternativ *The Ring Two* (2005), der har mere at gøre med mor/barn-temaet i *Dark Water* end med den japanske 2'er og endvidere er blevet særdeles lunkent modtaget af kritikken. Tidligere har Gore Verbinski lavet en overforklaret, lidt kedelig *The Ring* (2002), Walter Salles har lavet en meget poetisk og vellykket vestlig opdatering af *Dark Water* (2005), og Jonathan Glazer er i gang med at genindspille *Chaos* med bl.a. Robert De Niro på rollelisten. Desuden har Norio Tsuruta lavet den officielle prequel *Ring Ø: Birthday* (*Ringu 0: Bâsudei*, 2002), og der findes flere andre spin-offs.

Hideo Nakata har tillige lavet flere non-horrorfilm, både for tv og som spillefilm. Mest profilerede er nok det nostalgiske metafilm-drama *Last Scene* (2003) og manga-filmatiseringen *The Sleeping Bride* (*Garasu no No*, 2000), der som antydning er en moderne, dugøjet Tornerose-fabel. Ingen af dem har imidlertid haft nogen videre succes.

For Nakata er der flere projekter på tegnebrættet. For tiden er han i gang med en Hollywood-remake af tvillingebrødrene Oxide og Danny Pangs 'Cassandra-komplekse' horrorfilm *The Eye* (*Jian gui*, 2002) om clairvoyante nethinder med en hukom-

melse à la Orlacs hænder. Ak ja, i Asien spiser de hunde, men hunden hjælper vist godt til for tiden, den æder i alt fald øjensynligt sin egen hale.

Kenneth T. de Lorenzi

Litteratur

- Hand, Richard J. (2005). "Aesthetics of Cruelty: Traditional Japanese Theatre and the Horror Film". In: Jay McRoy (red.): *Japanese Horror Cinema*. Edinburgh, Edinburgh University Press.
- Kermode, Mark (2005). "Spirit Levels". In: *Sight and Sound*, august 2005, volume 15, issue 8.
- Mes, Tom & Jasper Sharp (2004). *The Midnight Eye To New Japanese Film*. Berkeley, California, Stone Bridge Press.

Filmografi

- 1995 Joyû-rei/Ghost Actress
1998 Ringu/Ring
1999 Ringu 2/Ring 2
2000 Garasu no No/The Sleeping Bride
2002 Honugurai mizu no soko kara/Dark Water
2003 Last Scene
2005 The Ring Two